

Luonnon köyhtyminen vaarantaa turvallisuutemme

Luonnon monimuotoisuus on hyvinvoivan yhteiskunnan perusta. Luonnon köyhtyminen horjuttaa laaja-alaisesti yhteiskunnan vakautta ja yhtenäisyyttä, taloutta, huoltovarmuutta sekä ihmisten fyysistä ja psyykkistä terveyttä. Turvallisuuden ja turvallisuudentunteen säilyttäminen vaativat luonnon köyhtymiskiirteen pysäyttämistä, mikä onnistuu vain määrätietoisella johtajuudella.

Luonnon köyhtymisen pysäyttäminen vaatii johtajuutta

Maailman talousfoorumi nosti jälleen tuoreessa raportissaan¹ ilmastomuutoksen ja luonnon köyhtymisen, eli luontokadon, vakavimmin ihmiskuntaa kymmenen vuoden aikavälillä uhkaavien globaalihaasteiden kärkeen. Luonnon monimuotoisuuden yhteydestä talouteen² ja terveyteen³ on olemassa runsaasti kiistatonta tutkimustietoa. Kansallinen huoltovarmuutemme⁴ ja muutoskestävyytemme^{5, 6} riippuvat luonnon monimuotoisuudesta, ja niiden turvaaminen etenkin nykyisessä maailmantilanteessa on välttämätöntä⁷. Monissa osin maailmaa kilpailu luonnonvaroista johtaa väkivaltaan ja eripuraan, laajeneviin konflikteihin sekä lisää ympäristöpakolaisuutta, mikä vaikuttaa yhteiskuntien vakautteen kaikkialla^{1, 8, 9}.

Luonnon köyhtyminen on edelleen mahdollista pysäyttää, mihin pyrkii myös Petteri Orpon hallitusohjelma¹⁰. Tämä kuitenkin onnistuu vain nykyistä huomattavasti tiukemmilla toiminnoilla, joiden toteuttaminen vaatii poliittisilta päätöksentekijöiltä johtajuutta^{11, 12}. Päätöksentekijöiden on näytettävä suuntaa kansalaisille ja yrityksille sitovalla lainsäädännöllä, määrällisillä tavoitteilla, riittävillä ja uskottavilla toimenpiteillä sekä toteutettujen toimenpiteiden vaikutusten seurannalla, arvioinnilla, ja tarvittaessa tehostamisella^{11, 13}.

Suomen luonnon monimuotoisuuden tila ja syyt sen heikkenemiseen tunnetaan hyvin^{13, 14, 15} ja tutkimustietoon perustuvia työkaluja tilanteen korjaamiseksi on jo käytettävissä^{13, 14, 15, 16, 17}. Vaikka tieto ei ole täydellistä, sitä on riittävästi työhön tarttumiseksi – perusteita tai aikaa täydellisten mittausten, viitekehysten tai raportointimenetelmien odottamiseen ei ole. Yrityksiltä^{18, 19, 20} ja kansalaisilta^{21, 22} löytyy myös tahtoa luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi – vain

Luontokato heikentää suomalaisten turvallisuudentunnetta, BIODIFUL-kyselytutkimus, 2022²¹:

“Koen suurta huolta luontokadon etenemisestä (63%)”

“Luontokadolla on yhteiskunnallemme erittäin haitallisia ja pitkäaikaisia vaikutuksia (78%)”

“Luontokato on vakava uhka globaalisti (83%) ja Suomessa (67%)”

toimintaan ohjaava johtajuus puuttuu^{11, 23}. Yritykset odottavat poliittisilta päätöksentekijöiltä ja virkamiehiltä selkeää ja pitkäjänteistä lainsäädäntöä ja luontopolitiikkaa kestävyys siirtymän tukemiseksi^{19, 24, 25, 26, 27, 28}: julkiset toimijat eivät saa jäädä muista yhteiskunnan toimijoista jälkeen^{11, 13, 15, 16, 23}.

Kansallinen riskiarvio⁷ ei tunnista kattavasti luontokadon aiheuttamia lyhyen ja pitkän aikavälin riskejä, eikä niitä ole riittävästi huomioitu myöskään yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa²⁹. Koska luonnon köyhtyminen on keskeinen Suomen turvallisuusympäristön muutos, työhön sen pysäyttämiseksi on tartuttava konkreettisiin toimenpiteisiin: poliittisten päätöksentekijöiden tehtävä on kantaa vastuu oikea-aikaisista päätöksistä ja ohjauksesta, vaikka ne aiheuttaisivat vastustusta^{11, 12, 23}. Luonnon köyhtymisen pysäyttämiseksi ei ole olemassa ratkaisuja, joissa kaikki säilyttävät saavutetut etunsa lyhyellä tähtäimellä. Sen sijaan on olemassa valintoja, joiden seurauksena kaikki, niin luonto, yritykset, yhteiskunta kuin ihmisetkin, voittavat – tai häviävät – pitkällä aikavälillä.

TALOUS

Suomen talous ja globaalit arvoketjut ovat luonnon monimuotoisuuden varassa^{2, 6, 7}

HUOLTOVARMUUS

Ruokajärjestelmän toimivuus riippuu luonnon monimuotoisuudesta^{4, 5}

TERVEYS

Luonnon köyhtyminen vaarantaa terveyden ja hyvinvoinnin^{3, 21}

YHTEISKUNTARAUHA

Luonnon köyhtyminen aiheuttaa väkivaltaa, konflikteja ja ympäristöpakolaisuutta^{1, 8, 9}

Kimalainen erittäin uhanalaisen peltomaitikan kukinnolla. Pölyttäjät varmistavat myös ruokaturvamme: jopa 75 % viljelykasveista on niistä riippuvaisia.

Toimenpide-ehdotukset

1.

Vapaaehtoisuus ei riitä: toiminnalle on asetettava selvät reunaehdot

Hallitusohjelma nojaa luonnon köyhtymisen pysäyttämiseen ja kääntämiseen pitkälti vapaaehtoisuuteen. Tämä ei riitä, koska tarvittavia muutoksia ei siten saada aikaan riittävän nopeasti¹⁹. Hallituksen on otettava vastuu rajojen määrittämisestä ja niissä pysymisestä. Nämä on myös viestittävä yrityksille ja kansalaisille mahdollisimman nopeasti.

3.

Kansallinen luontostrategia on kytkettävä konkreettisiin toimenpiteisiin ja turvallisuusstrategiaan

Valmisteilla oleva luontostrategia ei saa jäädä tavoitteiden tasolle, vaan sen on johdettava konkreettisiin toimenpiteisiin: tavoitteiden saavuttaminen on varmistettava tekoja ja niiden vaikutuksia seuraamalla⁴¹. Koska luonnon monimuotoisuus vaikuttaa yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin, luontostrategian on oltava yhteydessä kansalliseen riskiarvioon ja yhteiskunnan turvallisuusstrategiaan.

2.

Luontolaki on laadittava

Nykyisessä lainsäädännössä olevat puutteet on mahdollista korjata luontolain avulla¹³. Luontolaki vahvistaa ministeriöiden välistä yhteistyötä ja koordinoi tiedontuotantoa. Sen tulee sisältää aikaan sidotut määrälliset tavoitteet luonnon köyhtymisen pysäyttämiseksi.

4.

Luontovaltuutetun virka on perustettava

Äänettömät osapuolet, eli luonto ja tulevat sukupolvet tarvitsevat konkreettisen edustajan, joka on vastuussa niiden äänen käyttämisestä ja näkökulman huomioimisesta poliittisessa päätöksenteossa. Edustajan toimivalta ei saa riippua äänekkäimpien intressiryhmien kannatuksesta tai julkisesta keskustelusta.

Lähteet

1. World Economic Forum. 2024. *The Global Risks Report 2024*. 19th edition. World Economic Forum, Geneva.
2. Dasgupta, P. 2021. *The Economics of Biodiversity: The Dasgupta Review*. London, HM Treasury.
3. Daszak, P., Amuasi, J., das Neves, C. G., Hayman, D., Kuiken, T., Roche, B., Zambrana-Torrel, C., Buss, P., Dundarova, H., Feferholtz, Y., Földvári, G., Igbinosa, E., Junglen, S., Liu, Q., Suzan, G., Uhart, M., Wannous, C., Woolaston, K., Mosig Reidl, P., O'Brien, K., Pascual, U., Stoett, P., Li, H. & Ngo, H. T. 2020. *IPBES 2020 Workshop Report on Biodiversity and Pandemics of the Intergovernmental Platform on Biodiversity and Ecosystem Services*. IPBES secretariat, Bonn, Germany. DOI:10.5281/zenodo.4147317.
4. Kuhmonen, T., Penttilä, A., Kuhmonen, I., Selänniemi, M., Saari-maa, R., Savikurki, A., & Karttunen, K. 2023. *Suomen ruokajärjestelmän haavoittuvuus: keskinäisriippuvuuksien verkko toimintakyvyn haasteena*. Tutu e-julkaisuja 7/2023. Turun yliopisto, Tulevaisuuden tutkimuskeskus.
5. Terhonen, E. & Melin, M. (toim.) 2023. *Metsätuhot vuonna 2022*. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 48/2023. Luonnonvarakeskus. Helsinki.
6. Salmi, A., Quarshie, A. M., Scott-Kennel, J. & Kähkönen, A. K. 2023. *Biodiversity management: A supply chain practice view*. Journal of Purchasing and Supply Management, 29(4), 100865.
7. Kansallinen riskiarvio 2023 https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164627/SM_2023_4.pdf?sequence=1&isAllowed=y
8. Brondizio E., Settele J., Díaz S. & Ngo H. 2019. *IPBES Global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services*. IPBES secretariat, Bonn, Germany. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3831673>
9. Salo, M. & Sääksjärvi, I.E. 2022. *Välikvalta lisää luontokatoa ja uhkaa kulttuuria Amazoniassa*. Helsingin Sanomat, Vieraskynä, 19.9.2022.
10. Valtioneuvosto 2023. *Vahva ja välittävä Suomi*. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023. Valtioneuvoston julkaisuja 58/2023.
11. Teerikangas, S., Sääksjärvi, I., Räikkönen, J., Salo, M., Uusitalo, O., Pecoraro, M., Onkila, T., Puustinen, S., Uusitalo, V., Mäkelä, M., Unkila, M., Salo, M., Tyräinen, L., Hopia, A., Rouhiainen, H., Svets, S., Grenman, M., Kuhmonen, I., Ahvenharju, S., Lauttamäki, V., Järviö, N., Tuomasjukka, S., Turunen, M., Veijalainen, A., Sorakunnas, E., Lappalainen, R., Lappalainen, O., Walhsten, A., Luoma, T., Hakulinen, A., Oksanen, H., Möksy, J., Kervinen, V. & Lehtovaara, K. 2023. *Addressing the biodiversity crisis via leadership – An interdisciplinary review, concept development & research agenda*. Paper presented at the Corporate Responsibility Research Conference, Cambridge, September 7-8.
12. Kotter, J. P. 1996. *Leading change*. Boston, MA. Harvard Business School Press.
13. Kotiaho, J. S., Bäck, J., Herzon, I., Häyrynen, S., Jokimäki, J., Kallio, K. P., Kulmala, L., Laine, I., Lehtikoinen, A., Nieminen, T.M., Oksanen, E., Onkila, T., Pappila, M., Silfverberg, O., Sinkkonen, A., Sääksjärvi, I. & Kangas, J. 2023. *Suomen luonnon tila ja tulevaisuus – toimenpidekuilun analyysi ja ratkaisuja luontokadon pysäyttämiseksi*. Suomen Luontopaneelin julkaisuja 4A/2023.
14. Asikainen, A., Paloniemi, R. & Karjalainen M. 2023. *Metsätalouden kasvu ja kestävyys*. Metsätalouden tiedepaneelin viestit hallituskaudelle 2023-2027. https://metsatiedepaneeli.fi/wp-content/uploads/2023/04/metsabiotalouden_kasvu_ja_kestavyys.pdf
15. Puustinen, S., Lappalainen, O., Ahvenharju, S. & Lauttamäki, V. 2023. *Why Do We Fail in the Sustainability Transformation and What Should Be Changed? The Case of Biodiversity Loss in Finland*. Paper presented in the 23rd Futures Conference 'Empowering Futures – Long-Term Governance, Democracy and Futures Research', Turku School of Economics, University of Turku, 14-16th June, 2023.
16. Hytönen, J., Baumeister, S., El Geneidy, S., Heikkinen, H. L., Heinilä, A., Ketola, T., Kortetmäki, T., Kuusioho, V., Mykrä N., Mäkelä M., Onkila, T., Paloviita A., Pecoraro M., Savolainen K., Silonsaari J. & Uusitalo O. 2023. *Täsmäratkaisuja kestävään tulevaisuuteen: suosituksia planetaarisen hyvinvoinnin tukemiseen poliittisessa ohjelmatyössä*. Wisdom Letters, 1/2023, Jyväskylän yliopisto.
17. Peljo, J. 2023. *Elinkeinoelämän näkökulma biodiversiteettiin: Luonto osaksi elinkeinopolitiikkaa*. Elinkeinoelämän keskusliitto, 8.5.2023. https://ek.fi/wp-content/uploads/2023/05/230507_Hallitusohjelma_Biodiversiteetti.pdf
18. BIODIFUL: Suomalaisten ruokayritysten haastattelututkimus, syksy 2022.
19. Panssar, M. 2023. *Elinkeinoelämä ja luonnon monimuotoisuus: missä mennään ja mitä tarvitaan?* Ympäristöministeriön julkaisuja 6/2023.
20. Hakulinen, A., Teerikangas, S. & Turunen, M. 2023. *Evidence of biodiversity-promoting leadership in companies? A closer look at small-sized primary food producers*. Paper presented at the Corporate Responsibility Research Conference, Cambridge, September 7-8.
21. Uusitalo, O. 2024. *Consumer views on biodiversity and consumption 2022 Survey*. University of Jyväskylä. 10.17011/jyx/dataset/93062
22. Grénman, M., Räikkönen, J., Uusitalo O. & Aapio, F. 2024. *Leading the sustainability change? Gen Z business students navigating amid global disruptions*, in Seyfi, S. C., Hall, M. & Strzelecka, M. Gen Z, Tourism, and Sustainable Consumption: The Most Sustainable Generation Ever? New York, Routledge.
23. Quarshie, A. M. & Leuschner, R. 2020. *Interorganizational interaction in disaster response networks: A government perspective*. Journal of Supply Chain Management, 56(3), 3-25.
24. Sihvonen, H., Clément, N., Pessala, P., Koski, I., Linnamaa, P., Mäntylä, I. & Hjelt, M. 2022. *Mitä luonto merkitsee liiketoiminnalle?* Sitran selvityksiä. <https://www.sitra.fi/julkaisut/mita-luonto-merkitsee-liiketoiminnalle/>
25. Turunen M., Möksy J. & Teerikangas S. 2023. *In Search of Biodiversity-Respectful Leadership in the Food Business: Illusion or Folly?* Paper presented at the Annual Meeting of the British Academy of Management, Sussex University, Brighton, September 4-6.
26. Teerikangas S., Unkila M., Mäkelä M., Möksy J., Kervinen V., Lappalainen O. & Turunen M. 2023. *Biodiversity and Business – A Literature Review and Future Research Agenda*. Paper presented at the Corporate Responsibility Research Conference, Cambridge, September 7-8.
27. Teerikangas, S., Onkila, T., Koistinen, K., Mäkelä, M., Niemi, L. & Valkjärvi, M. 2020. *Kutsu: Lähde mukaan kiertotalousjuhlaan!* CI-CAT2025-hankkeen politiikkasuositus, Strateginen tutkimusneuvosto. https://cicat2025.turkuamk.fi/uploads/2020/09/35652a7e-cicat2025_poliitiikkasuositus2.pdf
28. Lehtimäki, H. 2022. *Kiertotalouden start-up yritykset vauhdittavat kestävyysmurrosta ja uudistavat taloutta*. CICAT2025-hankkeen politiikkasuositus, Strateginen tutkimusneuvosto. https://cicat2025.turkuamk.fi/uploads/2022/04/9097fd39-cicat2025_startup_poliitiikkasuositus_valmis.pdf
29. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2017 https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164627/SM_2023_4.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Politiikkasuosituksen allekirjoittajat: BIODIFUL-konsortion tutkijat

LISÄTIETOJA

biodiful.fi

Hankkeen johtaja

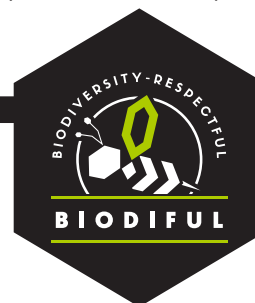
Ilari Sääksjärvi

✉ ilari.saaksjarvi@utu.fi

Hankkeen viestintäpäällikkö

Milla Unkila

✉ milla.unkila@utu.fi

BIODIFUL on Strategisen tutkimuksen neuvoston (STN) rahoittama monitieteinen hanke, joka tutkii ja kehittää luonnon monimuotoisuutta kunnioittavaa johtajuutta yksilön, yritysten ja yhteiskunnan tasoilla. Hankkeessa on mukana yli 40 tutkijaa neljästä tutkimuslaitoksesta (UTU, LUT, JYU, LUKE) ja yli 70 verkostokumppania (yrityksiä, järjestöjä, kuntia ja aktivisteja). BIODIFUL on osa STN:n BIOD-ohjelmaa (2021-2027).

